

Kaderbrief 2021 Ommen

Ambities in uitvoering

In 2018 heeft u uw bestuurprogramma gepresenteerd onder de gezamenlijke boodschap "samen Ommen; voor door en met de samenleving". Als gemeente zijn en staan we voor:

- Samen willen wij bouwen aan een sterk, sociaal en samenwerkingsgericht Ommen.
- Wij willen meer regie en eigenaarschap voor de inwoners, waarbij de gemeente faciliteert en ondersteunt.
- Wij zijn en blijven een kleine zelfstandige gemeente
- Zowel lokale als regionale samenwerking vinden wij cruciaal. Alleen kunnen en willen wij het niet, samen wel!

Met elkaar hebben we een goede start gemaakt en is er hard gewerkt om vorm en inhoud te geven aan het bestuur programma. We hebben met elkaar niet kunnen voorzien en wat voor bijzondere situatie we ons nu bevinden. Het coronavirus heeft ons immers keihard laten zien hoe kwetsbaar we zijn als samenleving en ons ook doen realiseren dat de "maakbaarheid" van onze samenleving haar beperking kent. Anderzijds ervaren we ook hoe de samenleving zich verbindt en samen er de schouders onder zet. Dit bevestigt en sterkt ons in het gevoel dat ambities in het bestuursakkoord passend en haalbaar zijn voor Ommen. Ondanks dat we deze bestuursperiode niet in optimale omstandigheden zijn gestart met de ontvlechting met Hardenberg en de start van onze nieuwe organisatie zijn we van mening dat er reden is voor een bescheiden tevredenheid.

Hiermee hebben we nog zeker onze ambities niet waargemaakt en hebben we nog forse opgaven te gaan. Dit moeten we komende periode samendoen met uw raad, de stad, dorpen en buitengebied, inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden. Het coronavirus maakt dat we de komende jaren veel meer adaptief aan de situatie moeten werken. Additioneel hieraan hebben we ook te maken met een beperkte financiële ruimte voor het meerjaren perspectief.

Onder reguliere omstandigheden mag u van ons college in het voorjaar een kadernota verwachten. De functie van de kadernota is om hierbij (meerjarige) afwegingen in beleid te maken. Met het vaststellen van deze kaders geeft uw raad ons de opdracht binnen de gestelde kaders de programmabegroting op te stellen.

Duurzaam financieel beleid is ook een van de pijlers van het bestuursakkoord en met de nog niet te ramen structurele effecten van de coronacrisis in relatie tot een zorgelijk meerjarenperspectief is het niet mogelijk om op dit moment goede en verantwoorde beleidskeuzes inclusief financiële verantwoording voor te stellen. Daarom opteren wij om dit jaar een beleidsarme kadernota op te stellen, hierna te noemen kaderbrief.

In deze Kaderbrief 2021 geven we een beeld van financiële ruimte die we hebben voor het realiseren van de reeds vastgestelde ambities en onontkoombare kostenstijgingen. Daarnaast zullen we een aantal ombuigingen voor stellen teneinde de kostenstijgingen te dekken zodat er sprake blijft van een structureel sluitend meerjarenperspectief. Het biedt daarmee de financiële en beleidsmatige kaders die we gebruiken voor het opstellen van de Programmabegroting 2021-2024. Deze begroting zullen we, zoals gebruikelijk, in het najaar ter besluitvorming aan de gemeenteraad verzenden.

Perspectief

In de komende jaren hebben we nog vele opgaven. De financiële ruimte blijft echter beperkt, zoals verwacht. We hebben al aangekondigd dat we nog in dit jaar inzicht geven in de mogelijkheden die we zien voor extra financiële ruimte c.q. ombuigingen. Die ruimte is nodig om onze ambities te kunnen realiseren. Om dit inzicht te krijgen, lichten we de begroting nauwgezet door voor en totaal zoekvolume van € 1,5 miljoen. Voor een bedrag van ca. 500 duizend euro van deze € 1,5 miljoen, het zogenoemde "laaghangend fruit" doen wij in deze kaderbrief reeds een voorstel zodat er een sluitende (beleidsarme) meerjarenbegroting kan worden aangeboden. We verwachten dat ook met een zoekvolume van totaal € 1,5 miljoen er de noodzaak blijft om te prioriteren en heldere keuzes nodig zijn in beleid en ambities. Naar verwachting kunnen we deze keuzes medio november aan u voorleggen.

Inleiding

In deze kaderbrief wordt een actueel overzicht verstrekt van het financieel perspectief. Deze bestaat uit de uitgangspunten voor de begroting 2021, de door ons voorgestelde ombuigingen, een eerste indicatie van de effecten van de kosten van de Coronacrisis. Dit alles wordt samengevat in de "Begroting in één oogopslag". De behandeling van deze kaderbrief in uw raad staat gepland op 2 juli 2020.

UITGANGSPUNTEN BEGROTING 2021

Autonome ontwikkelingen

Gemeentefonds

Ten tijde van het opstellen van de Kaderbrief 2021 was de meicirculaire net uitgebracht. Aanvankelijk zou in deze meicirculaire de vertaling van het nieuwe verdeelstelsel worden doorgevoerd. Dit is doorgeschoven naar de decembercirculaire 2020 met als ingangsjaar 2022. Dit betekent dat we na deze periode rekening moeten houden met een mogelijke verminderde bijdrage uit het gemeentefonds.

Ook het compensatiepakket Corona ter waarde van € 542 miljoen voor de eerste periode tot 1 juni leidt niet tot cijfermatige aanpassingen in de meicirculaire. De financiële vertaling ervan zal binnen enkele weken in een extra brief komen, waarna de bevoorschotting zal starten. De definitieve cijfers en verdeling zal bekend worden gemaakt in de komende septembercirculaire 2020.

Meicirculaire 2020	2021	2022	2023	2024
Uitkomsten	920	1.049	876	842
Reserveringen:				
Loon- prijscompensatie Participatie	-132	-42	-5	-95
Loon- prijscompensatie Voogdij/18+	-202	-202	-202	-202
Combinatiefunctionarissen	-90	-90	-90	-90
Diverse uitkeringen	-2	-30	-35	-35
Loon- prijscompensatie	-494	-685	-544	-420
Totaal reservering	-920	-1.049	-876	-842
Effect op begroting	0	0	0	0

De hogere uitkering betreft dus met name loon- en prijscompensaties. In navolging van vorig jaar stellen wij voor om slechts beperkt prijscompensatie toe te passen. De loonsomcompensatie bezien wij de komende maanden, ook op grond van de landelijke cao-ontwikkelingen. Daarom stellen wij voor het surplus uit de meicirculaire eerst te reserveren en bij de begroting 2021 met nadere voorstellen te komen.

Uitgangspunten begroting 2021

In deze kaderbrief worden de technische uitgangspunten voor de totstandkoming van de (meerjaren) begroting 2021-2024 opgenomen. De uitgangspunten worden verwerkt in de begroting 2021 en gebruikt voor de actualisering van het meerjarenperspectief 2022-2024. Na vaststelling van de kaderbrief 2021 zullen ten behoeve van de begroting 2021 nog nadere bestuurlijke uitgangspunten worden geformuleerd. Indien er concrete aanleiding is om af te wijken van genoemde uitgangspunten, dan zullen wij dit bij de begroting 2021 toelichten.

De begroting 2021 zal u medio oktober worden aangeboden. De 1e behandeling staat gepland in de raad op 29 oktober (rekeningcommissie in aanwezigheid accountant) en de vaststelling op 12 november. Daarnaast is op 5 november de raadscommissie voor inspraak van de burgers van Ommen.

Bestaand beleid

De begroting 2021 is een begroting bestaand (= reeds vastgesteld) beleid. Voorstellen nieuw beleid, waarvoor extra middelen nodig zijn, worden afzonderlijk aan de raad voorgelegd.

Percentage voor prijsontwikkelingen

In de meicirculaire 2020 is aangegeven dat het percentage 'prijsontwikkeling bruto binnenlands product' voor 2021 1,8% bedraagt. Dit percentage is gebaseerd op de laatste cijfers van het Centraal Planbureau. Conform voorgaand jaar wordt voorgesteld om de prijsontwikkeling achterwege te laten met uitzondering van tarieven, subsidies en bijdragen aan verbonden partijen.

Tariefsaanpassingen

Overeenkomstig het bestaande beleid, dat de verwachte inflatie gecompenseerd wordt, zal een stijging van de tarieven met 1,8% worden doorgevoerd. Voor tarieven die gebaseerd zijn op het uitgangspunt van 100 procent kostendekkendheid, kan de tariefs ontwikkeling afwijken van dit inflatiepercentage.

Percentage voor loonontwikkelingen

Voor de loonstijging is de cao-ambtenaren het uitgangspunt. De huidige cao heeft een looptijd tot 1 januari 2021. Het is onduidelijk of en zo ja in welke mater er een verhoging komt. De loonsomcompensatie bezien wij de komende maanden, ook op grond van de landelijke cao-ontwikkelingen. Daarop vooruitlopend hebben wij vanuit het surplus bij de meicirculaire hiervoor een deel gereserveerd. Daarom stellen wij voor het surplus van de meicirculaire eerst te reserveren en bij de begroting 2021 met nadere voorstellen te komen.

Rentepercentages

Voor nieuwe geldleningen wordt uitgegaan van 0,75 % voor vaste geldleningen (peildatum eind mei 2020). Hoewel er signalen zijn dat de rente wel een zou kunnen gaan stijgen, heeft zich dit op dit moment nog niet vertaald in een hoger rentepercentage.

Aan bestaande investeringen/boekwaarden van activa wordt een renteomslagpercentage toegerekend van 1%. Dit percentage hebben we voorlopig gelijk gehouden aan het percentage voor de begroting 2020. Wij merken hierbij op dat op grond van landelijke voorschriften dit percentage jaarlijks moet worden geactualiseerd.

Trends en ontwikkelingen

Ommen staat nog steeds voor een aantal forse (financiële) opgaven die moeilijk of beperkt beïnvloedbaar zijn. Daarbij moet worden gedacht aan onderwerpen als:

- Kosten ontwikkeling in de Jeugdzorg
- Kosten WMO
- Kosten ICT en dataveiligheid

Een positieve ontwikkeling is de verwachte stijging van de inkomsten OZB als gevolg van de woonontwikkeling. Volledigheidshalve merken wij hier nog op dat – zoals gebruikelijk – de grondexploitaties jaarlijks worden geactualiseerd. De - geactualiseerde - nota grondexploitatie beiden wij u gelijk met de begroting voor 2021 aan.

OMBUIGINGEN

Teneinde te komen tot een beleidsarme sluitende meerjarenbegroting 2021 zijn ombuigingen/financiële ingrepen noodzakelijk. Om ook voldoende beleidskeuzes te hebben richten wij ons op een totaal zoekvolume van € 1.5 miljoen. Dit proces duurt tot medio november. Om tijdig een beleidsarme begroting 2021 met een sluitend meerjarenperspectief te kunnen aanbieden stellen wij nu reeds een aantal ombuiging voor binnen deze € 1.5 miljoen in de omvang van ca. € 500 duizend

Onderstaand een overzicht van de beschikbare stelposten binnen de huidige begroting

	2021	2022	2023	2024
Stelpost SD	46	337	337	337
Burgerinitiatieven	470	470	470	470
Renovatie en vervanging	138	138	138	138
Stelpost verkeersvisie	48	48	48	48
Totaal	702	993	993	993

Stelpost sociaal domein.

Omdat als gevolg van de financiële onzekerheden van gemeenten bij de transitieopgaven binnen het sociaal domein er veel onduidelijkheden waren is er in het verleden een stelpost sociaal domein ingesteld. De stijgende kosten voor het sociaal domein geven een druk op de meerjarenbegroting en het is met deze reden dat de stelpost is ingesteld. Voorgesteld wordt dan ook de stelpost te laten vervallen en de structureel kostenstijgingen binnen het sociaal domein hier mee te dekken.

	2021	2022	2023	2024
Stelpost SD	46	337	337	337

Stelpost burgerinitiatieven

Deze stelpost wordt betrokken bij het onderzoek naar de € 1,5 miljoen ombuiging.

Stelposten Renovatie en Vervanging / Verkeersvisie

De kosten voor renovatie en vervanging en de verkeersvisie worden regulier opgenomen in de begroting.

Vennootschapsbelasting ten laste brengen van grondexploitaties

In de begroting wordt rekening gehouden met € 45.000 te betalen VPB. De VPB moet betaald worden over winsten op de grondexploitaties. Met het doorrekenen van deze kosten op de grondexploitaties is dit een meer zuivere benadering. Een gevolg is wel dat de onderliggende grexen iets negatiever/minder winstgevend zijn. Dit betreft echter incidentele middelen.

	2021	2022	2023	2024
VPB ten laste grex	45	45	45	45

Oversluiten leningen.

Door de lage rentestand is het interessant 2 lopende (en verhoudingsgewijs hoogrentende) leningen te beëindigen die een looptijd hebben van 12 jaar en hiervoor één nieuwe lening af te sluiten voor 15 jaar. Alle nog verschuldigde rentebetalingen van ca 3.6 mio moeten ineens worden voldaan en kunnen worden meegefinancierd. Dit levert in totaliteit een rentevoordeel van ca. 2.4 mio op dat gedurende de komende 15 jaar gefaseerd ten gunste van de exploitatie komt. Het zwaartepunt hiervan ligt in de komende 4 jaar; dan is het rentevoordeel gemiddeld ca. € 250.000 per jaar. Dit is een structurele lastenverlaging.

	2021	2022	2023	2024
Oversluiten	322	282	242	202

EFFECTEN VAN CORONACRISIS

De uiteindelijke financiële gevolgen van de coronacrisis en de (meerjarige effecten) op onze begroting zijn op dit moment nog niet te ramen. We zien ons geconfronteerd met incidentele kosten maar ook zullen er structurele kosten ontstaan. Deze zullen voor een deel gecompenseerd worden door de rijksoverheid. Voor de eerste beelden op de korte termijn verwijzingen wij u naar de kamerbrief 28 mei (bijlage 2). Hoewel er veel compensatiemiddelen ter beschikking worden gesteld zal niet alles vergoed kunnen worden c.q. zijn er niet specifiek te benoemen indirecte gevolgen. Ook de compenserende maatregelen zijn niet per definitie 1 op 1 voor Ommen maar een grove benadering op landelijk schaal waarvan de toekenning methodiek nog bepaald moet worden of deze vanuit een meer algemene benadering gecompenseerd worden

Voor Ommen zal heel rudimentair, op basis van landelijke beelden, een (incidenteel) kostenbeeld ontstaan van ca. 1.7 miljoen euro. Hoeveel hiervan uiteindelijk gecompenseerd zal worden is nog niet te overzien.

De structurele te verwachten (meer) kosten zijn nog complexer te ramen. Zo wordt er bijvoorbeeld een toename van bijstandsuitkeringen verwacht maar op welke termijn en welk aandeel hiervan "corona gerelateerd" is nog niet in te schatten. Ook is in deze fase van de crisis nog geen adequaat beeld te geven wat bijvoorbeeld de meerjarige effecten op de (toeristen)belasting zijn of de ontwikkelingen op de woningmarkt geraakt worden. Veel zal ook afhangen van de uiteindelijke duur van de crisis en het verloop van de versoepeling van maatregelen gecontinueerd kan worden.

Om een beter beeld te krijgen hebben we specifieke kostensoort aangemaakt en richten hier een specifieke "corona" administratie op in. Uiteraard zullen we ook maximaal inzetten op vergoeding van kosten die hiervoor in aanmerking komen.

"BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG

Onderstaand treft u het financieel perspectief voor Ommen, waarbij rekening gehouden is met:

- Uitkomsten van de 1e bestuursrapportage 2021
- Uitkomsten meicirculaire 2021"
- Voorgestelde ombuigingen

Structureel	2021	2022	2023	2024
Saldo na 1 ^e bestuursrapportage	745	242	245	245
Meicirculaire	0	0	0	0
<i>Voorgestelde ombuigingen:</i>				
Oversluiten leningen	322	282	242	202
Inzet stelpost sociaal domein	46	337	337	337
VPB toerekenen aan grondexploitatie	45	45	45	45
Totaal ombuigingen	413	664	624	584
Hogere kosten sociaal domein*	-707	-707	-707	-707
Besloten: huisvesting Johan Seckel	-12	-12	-12	-12
Nieuw saldo structureel	439	187	150	110
Incidenteel				
Saldo na 1 ^e bestuursrapportage	-451	-1.023	0	0
Mutaties	-	-	-	-
Nieuw incidenteel saldo	-451	-1.023	0	0
Begrotingssaldo (incidenteel + structureel)				
Begrotingssaldo	-12	-836	150	110

* De hogere kosten met betrekking tot sociaal domein zijn in de 1^e bestuursrapportage in eerste instantie incidenteel verwerkt. Nadere analyse leert dat rekening gehouden moet worden met forse structurele omvang. Voorzichtigheidshalve zijn de genoemde kosten nu alle structureel verwerkt. Uiteraard komen wij daarop als afgesproken ruim voor de begrotingsvergadering op terug.

Met het voorliggende voorstel is de meerjaren begroting weer sluitend. Als eerder besproken heeft Ommen nog een groot aantal opgaven. Hier kan gedacht worden aan (niet limitatief):

- Herverdeling gemeentefonds vanaf 2022
- ICT Jaarplan
- Personeelskosten Carrousel
- Systematiek financiering Beschermd Wonen

- Loon- / prijsontwikkeling verbonden partijen
- Loon- / prijsontwikkeling Ambtelijk apparaat / DVO's / TUC's
- Kindplein Oost
- Riolering de Strangen
- Hogere kosten brug Junne
- Hogere kosten pontje over de Vecht
- Hoger budget onderhoud wegen
- Fietsroute Dante
- Aanpassing Stationsweg en Balkerweg
- Uitstroom SW
- Parkeren Voormars
- Verkiezingen 2022 (ruimte voor ambities nieuwe Raad)

Daarom zullen wij als afgesproken uiterlijk medio november een pakket presenteren waarin voor in totaal € 1,5 miljoen ruimte wordt geboden.

De begrotingssaldi worden verrekend met de algemene reserve. Deze zal als gevolg van deze saldi het volgende verloop kennen:

Algemene reserve	2021	2022	2023	2024
Stand per 1 januari*	13.222	9.605	8.769	8.919
Begrotingssaldo na kaderbrief	-12	-836	150	110
Boeterente bij mogelijke herfinanciering	-3.605			
Stand per 31 januari	9.605	8.769	8.919	9.029

* gebaseerd op 1^e bestuursrapportage 2020

Behalve als financiële buffer om begrotings-/rekening tekorten te dekken, heeft de algemene reserve ook als belangrijk doel dat het de mogelijkheid biedt om financiële risico's en onzekerheden op te kunnen vangen. De som van de risico's is momenteel € 3,5 miljoen (zie jaarrekening 2019). Dit afgezet tegen de algemene reserve resulteert in een ratio van 3,6 (en wordt gezien als uitstekend).

Bijlagen:

- Kamerbrief 28 mei compensatie medeoverheden Corona